

Hogyan rendezzük viszonyunkat a román állammal? (transindex.ro, 2003. július 25.)

Gyöngyi Annamária

Integrálódhat-e a romániai magyarság anélkül, hogy az asszimiláció felmorzsolja? Reális alternatívája-e az autonómiának az egyéni integráció? Elméleti vita többek között arról, mit mond és mit tesz az RMDSZ.

Rendkívül érdekes kerekasztal beszélgetés zajlott csütörtökön a civil-témájúval egy időben, a kissátorban. Az elméleti szinten taglaló vita Salat Levente tanulmányának – A romániai magyarság közösségi integrációjának háromszintű modellje – kapcsán bontakozott ki. Ismertetőjében Salat többek között elmondta, hogy az RMDSZ-t 1996-ban a kormánykoalícióban való részvétel felkészületlenül érte. A jelenlegi, kormányon kívüli viszony tulajdonképpen az akkor elkezdett együttműködés folytatása, minthogy az RMDSZ továbbra is beleszól a hatalomgyakorlásba.

Egyéni vagy közösségi integráció

Az erdélyi magyarság szempontjából rendkívül fontos kérdés az integráció kérdése, amelynek három eleme van: a magyar állam integrációja, a román állam integrációja illetve a saját belső struktúráján keresztül megvalósuló integráció – vélte a politológus. Salat szerint a romániai magyarságnak a román államhoz fűződő viszonya egyértelműen nem problémamentes, erős bizalmatlanság jellemzi úgy a köztudatban, mint a politikai nyilvánosság szintjén. Véleménye az, hogy erre problémára az RMDSZ helyesen válaszolt, de nem vonta le a szükséges konzekvenciákat. Az erdélyi magyarságnak integrálódnia kell a román államban, ennek Salat szerint két útja lehetséges: az autonómia révén politikai közösségként, amelynek képviselője lerendezné a viszonyt, vagy pedig a közösség tagjai egyénenként tehetnék ezt meg.

Az autonómiára nincs befogadóképesség a román politikumban, így marad a második lehetőség, érvelt Salat, aki elmondta, hogy az RMDSZ által felvállalt politika magában is rejtje ennek lehetőségét, a szükséges lépések foganatosítása azonban elmaradt. A szövetség diskurzusában folyamatosan megerősíti, hogy az autonómista program szerint cselekszik, de tulajdonképpen nem ezt teszi. Az RMDSZ nem mondja ki nyíltan, hogy hatalommegosztásos politikát folytat, és ezzel pedig kizárja a konszociatív politizálás lehetőségét, és azt, hogy a kormány ennek megfelelően viszonyuljon hozzá. Salat érvelése azon alapult, hogy amennyiben az RMDSZ nevében nevezné a helyzetet, akkor sokkal több előnyt szerezhetne meg. A hatalommegosztásos politika a bizalom megerősítéséhez vezetne, amire feltétlenül szükség van, hiszen a román többség is bizalmatlan a magyarsággal szemben.

Autonómia az asszimiláció ellen

Bodó Barna a Salat által megfogalmazottakkal némileg vitába szállva tette fel a kérdést, hogy beszélhetünk-e egy kisebbség integrációjáról anélkül, hogy kizárnánk az asszimiláció veszélyét. Márpedig az asszimilációs folyamatok jelen vannak a kulturális autonómiában, és ez a kisebbség politikai és kulturális elitjének a gazdasági elitől való eltávolodásával magyarázható, ez utóbbi ugyanis természetéből adódóan döntésorientált, és a hatalom felé irányul. A strukturális asszimiláció létezik, ezt csak a területi autonómiával küszöbölhető ki.

Ehhez kapcsolódva, Bakk Miklós elmondta, hogy a tanulmányban Salat Leventével ellentétben azt az álláspontot képviselte, hogy az állítólagos bizalmi tőkét megteremtő konszociatív modell nem célravezető, és ma Romániában esélye sincs a kialakításának. Inkább olyan helyzetet kellene megteremteni, amelyben az autonómia célként valóban kitűzhető. Az előadó a politikai rendszer reformjának a szükségességét hangsúlyozta, a jelenlegi pártrendszert átalakító stratégiát tartotta

kíváncsnak. Ilyen rendszerbontó kezdeményezés lenne pl. egy regionális párt létrehozása. A közösségi integráció lehetősége megszűnne, amennyiben létrejönne a konszociatív forma – állította Bakk. Az államba való integráció feltétele a szimbolikus állami javakhoz való jog és a területi autonómia biztosítása lenne a kisebbség számára. Salat erre reagálva hozzátette, hogy politikai reform nélkül is kicsikarhatók lennének konkrét eredmények mindössze azzal, ha az RMDSZ felvállalná azt, amit tesz.

Eltávolodó elit

Losoncz Alpár a vajdasági helyzetet az idő hiánya miatt csak nagy vonalakban mutatta be. Elmondva, hogy az ottani kisebbség már a Milosevics kormány idejében is együttműködött a hatalommal, és ez folytatódik jelenleg is. Szerbia a legszínvonalasabb kisebbségtörvénnyel rendelkező európai ország, ahol a politikai elit permisszív magatartást tanúsít, ennek legújabb bizonyítéka a kettős állampolgárság ötletének támogatása.

A beszélgetést moderáló Kántor Zoltánnak nehéz feladata volt, a végszóhoz közeledve már ötven másodperceket próbálta meg kiosztani a felszólalók között. A vita során egymásnak felelgető előadók abban mégis egyetértettek, hogy 1996 óta a romániai magyar politikai elit és a képviselt közösség közötti kommunikáció megszakadt, a döntések zárt ajtók mögött születnek meg, klientúra építés folyik. Az integráció, valamint a kölcsönös bizalom szempontjából fontos tényezőként merült még fel, hogy a magyar kisebbség ki van zárva a hatalmi struktúrákból, így a rendőrségből, a katonaságból, de a diplomáciából vagy az akadémiából is. Salat szerint ezt az RMDSZ-nek rövid időn belül korrigálnia kellene, Bakk szerint viszont a romániai magyarság úgy szocializálódott, hogy nem is igényli ezt, hanem radikálisabb megoldásokat vár.